

Ref 60

Fråga om under vilka förutsättningar en gift person ska anses stadigvarande leva åtskild från sin make och därmed behandlas som ogift vid tillämpningen av reglerna om garantipension.

65 kap. 3 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 18 december 2025 följande dom (mål nr 6255-24).

Bakgrund

1. Underlaget för beräkning av garantipension uppgår till olika belopp för gifta respektive ogifta personer. För en person som är gift är beloppet lägre än för en person som är ogift. En gift person som stadigvarande lever åtskild från sin make ska dock likställas med en ogift person vid beräkning av garantipension, om inte särskilda skäl talar emot det.

2. A.R. gifte sig i oktober 2023. Pensionsmyndigheten beslutade att A.R:s garantipension från och med november 2023 därför skulle beräknas enligt de regler som gäller för gifta.

3. A.R. överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm och anförde följande. Hon och maken är bosatta i olika länder. De har aldrig bott tillsammans och har inte heller för avsikt att göra det. De har inte några gemensamma barn. Alla tillgångar är enskild egendom och de har helt åtskilda ekonomier där var och en betalar sina egna utgifter.

4. Förvaltningsrätten biföll överklagandet och förklarade att A.R. skulle likställas med en ogift person vid beräkningen av pension. Förvaltningsrätten konstaterade att A.R. och hennes make bor i olika länder samt att de inte har någon gemensam egendom eller gemensam ekonomi. Det förhållandet att makarna besökte varandra ca 100–120 dagar per år kunde enligt domstolen inte i sig anses medföra att hushållsgemenskap förelåg. A.R. ansågs därmed ha visat att hon stadigvarande levde åtskild från sin make.

5. Pensionsmyndigheten överklagade till Kammarrätten i Stockholm som instämde i förvaltningsrättens bedömning och avslog överklagandet.

Yrkanden m.m.

6. *Pensionsmyndigheten* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens och förvaltningsrättens avgöranden och fastställa myndighetens beslut samt anför följande.

7. Den rättspraxis som finns berör främst frågan om hur civilståndet ska bedömas för makar som har varit sammanboende men som av en eller annan orsak flyttat isär. I nu aktuellt fall är det fråga om makar som nyligen ingått äktenskap, aldrig varit sammanboende och inte heller har för avsikt att bo tillsammans i framtiden.

8. Att ingå äktenskap och välja att fortsätta leva isär kan inte anses omfattas av det skyddsvärda intresse som reglerna en gång avsåg, t.ex. särlevnad på grund av söndring i äktenskapet. Det bör alltså krävas starkare skäl för att betraktas som ogift i pensions-hänseende än de som föreligger i detta fall.

9. Om Högsta förvaltningsdomstolen ändå finner att ett gift par som valt att bo isär skulle kunna anses stadigvarande leva åtskilda ska A.R. och hennes make inte anses göra det eftersom de träffar varandra i en sådan utsträckning att det måste kunna antas att de delar måltider, andra utgifter och sysslor som ingår i en hushållsgemenskap.

10. A.R. anser att överklagandet ska avslås.

Skälen för avgörandet*Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen*

11. Frågan är under vilka förutsättningar en gift person ska anses stadigvarande leva åtskild från sin make och därmed behandlas som ogift vid tillämpningen av reglerna om garantipension.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. Enligt 65 kap. 3 § socialförsäkringsbalken likställs, när det gäller garantipension, med ogift försäkrad en försäkrad som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make, om inte särskilda skäl föranleder något annat. Det ankommer på A.R. att visa att hon och maken stadigvarande lever åtskilda.

13. Av förarbetena framgår att möjligheten att betrakta en gift person som ogift i pensions-hänseende bör utnyttjas då en av makarna för avsevärd tid är intagen på anstalt, om makarna på grund av söndring lever skilda från varandra och över huvud taget där något samboende mellan makarna inte existerar (prop. 1960:75 s. 118). Förarbetena ger dock inte någon närmare vägledning i fråga om vad som avses med samboende.

14. Högsta förvaltningsdomstolen har i fråga om socialförsäkringsbalkens bestämmelser om bostadsbidrag och underhållstöd slagit

fast att det inte bara är den faktiska boendesituationen som är avgörande för om två personer ska anses bo tillsammans. Det finns också anledning att väga in om personerna har en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande även om de inte fullt ut delar bostad i den meningen att personerna huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad (HFD 2018 ref. 70 och HFD 2023 ref. 15 III, punkt 14).

15. Motsvarande överväganden bör göras vid bedömningen av om en gift person ska anses stadigvarande leva åtskild från sin make i pensionshänseende. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen kan enbart det förhållandet att två makar träffas relativt ofta därvid inte anses innebära att det föreligger en sådan hushållsgemenskap som medför att de inte kan anses stadigvarande leva åtskilda.

16. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar vidare att det i lagstiftningen saknas stöd för Pensionsmyndighetens uppfattning att makar som har valt att leva isär inte skulle kunna anses stadigvarande leva åtskilda.

17. Det är i målet utrett att A.R:s make bor utomlands samt att makarna aldrig har haft någon gemensam bostad eller ekonomi. Det saknas vidare anledning att ifrågasätta A.R:s uppgifter om att hon och maken står för sina egna utgifter samt att de inte har för avsikt att bo tillsammans.

18. Mot den bakgrunden finner Högsta förvaltningsdomstolen att A.R. har visat att hon och maken stadigvarande lever åtskilda. Några särskilda skäl för att hon inte ska likställas med en ogift person i pensionshänseende har inte kommit fram. A.R:s garantipension ska således beräknas som för en ogift person. Överklagandet ska följaktligen avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Ståhl, von Essen, Nilsson, Säfsten* och *Mihaic*. Föredragande var justitiesekreteraren Sara Arya.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2024-05-14, ordförande Fauvrelle):

Det är ostridigt i målet att A.R. är gift sedan år 2023 och att hennes make är bosatt utomlands. Det har inte kommit fram annat än att makarna har skilda boenden, aldrig har bott tillsammans och att de saknar gemensam egendom och ekonomi. De lever sina respektive liv med barn, barnbarn och arbeten i olika länder och har inte uttryckt en avsikt om att bo tillsammans i framtiden. Dessa omständigheter talar för att A.R. och

hennes make ska bedömas leva stadigvarande åtskilda i pensions-hänseende.

Frågan blir därför om makarna har ett sådant kontinuerligt umgänge under äktenskapsliknande former som medför att de bör anses ha en sådan hushållsgemenskap att de inte kan anses leva stadigvarande åtskilda.

Enligt A.R:s egna uppgifter besöker hon och maken varandra sammanlagt ca 100–120 dagar per år. Umgängets omfattning är väsentligt högre än i Kammarrätten i Stockholms mål nr 452-22, där makar som besökte varandra en månad per år ansågs ha en hushållsgemenskap. Av särskild betydelse i det målet var dock den omständigheten att det fanns ett ekonomiskt samarbete mellan makarna, genom att den försäkrade bidrog till makans försörjning. Det har inte kommit fram att ett sådant ekonomiskt samarbete finns mellan A.R. och hennes make.

I Kammarrätten i Stockholms domar i mål nr 2366-11 och 2367-11 bedömdes makarna leva stadigvarande åtskilda trots att de övernattade hos varandra 60–90 gånger per år. Även om A.R. och hennes make besöker varandra i något större utsträckning anser förvaltningsrätten att umgänget inte är av den omfattning att det i sig medför att de har en hushållsgemenskap.

Pensionsmyndigheten gör gällande att makarna när de umgås får antas dela måltider och andra göromål som ingår i en hushållsgemenskap. Förvaltningsrätten anser dock att det inte kommit fram skäl att ifrågasätta A.R:s uppgifter om att hon och maken har helt åtskilda ekonomier där var och en betalar sina egna utgifter.

Vid en sammantagen bedömning anser förvaltningsrätten att A.R. har visat att hon lever stadigvarande åtskild från sin make i pensions-hänseende. Hon ska därmed likställas med en ogift försäkrad vid beräkningen av pension. Överklagandet ska därför bifallas.

– Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och förklarar att A.R. ska likställas med en ogift person vid beräkningen av pension.

Det ankommer på Pensionsmyndigheten att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

Kammarrätten i Stockholm (2024-08-28, Brege, Eke och Vinterskog):

Kammarrätten instämmer i förvaltningsrättens bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.